

بررسی وضعیت مشارکت مردم در مدیریت شهری با رویکرد محله محوری مطالعه موردی محله شکیب منطقه ۱۴ تهران

زهرا سادات مشهدی *

دکتر ژیلا سجادی **

دکتر پروانه شاه حسینی ***

چکیده

مشارکت مردم و استفاده از دانش بومی آن‌ها در مقوله مدیریت شهری با رویکرد محله محوری امری ضروری است که در دهه های اخیر مورد توجه واقع شده است بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی ظرفیت ها و پتانسیل های موجود در محله شکیب منطقه ۱۴ جهت مشارکت شهروندان در مدیریت بهینه شهری و با توجه به دیدگاه های روانشناختی و جامعه شناختی مشارکت و بر مبنای جغرافیای اجتماعی انجام شده و روش آن پیمایشی است. همچنین در این تحقیق از مطالعه اسناد و مدارک و منابع کتابخانه ای نیز استفاده شده است. ابزار اصلی جمع آوری اطلاعات پرسشنامه می باشد که سؤالات اساسی آن بر اساس نظریه کنش اجتماعی آیزن و فیش باین طراحی شده است. بر اساس نتایج حاصله از تحقیق تمایل به شرکت در جلسات بحث و گفتگو و تصمیم گیری در امور محله دارای بالاترین رتبه و کمک مالی به شهرداری کمترین رتبه را دارد در واقع مردم به ابعادی از مشارکت که هزینه اقتصادی و اجتماعی کمتری برای آنها دارد نسبت به ابعادی که هزینه بیشتری دارند گرایش بیشتری نشان می دهند.

در مجموع با توجه به نتایج حاصل از تحلیل SPSS و SWOT محله مورد نظر از ظرفیتها و پتانسیل های خوبی جهت مشارکت مردم برخوردار است.

واژه های کلیدی: مدیریت شهری، مشارکت، محله محوری

* دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران

مرکز

** استاد یار دانشگاه شهید بهشتی

*** استاد یار انتشارات سمت

تاریخ دریافت: ۸۹/۱۱/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۰/۲/۱۰

مقدمه

در فرآیند ارتقاء کیفیت زندگی و توسعه و تحول شهری مشارکت مردم و سازمان های مردم نهاد نقش کلیدی ایفا می کنند. بطوری که بدون مشارکت مردم و استفاده از دانش بومی در تصمیم سازی و برنامه ریزی شهری، مقوله توسعه شهری به شکل مطلوب صورت نمی گیرد.

از این دیدگاه تصمیم گیری درباره توسعه عمران شهر یا منطقه و یا محله باید توسط کسانی که ذی نفع و آشنا با مسائل و مشکلات و نیازهای محله خود هستند و بر پایه عدالت، آزادی و حق انتخاب شهروند صورت بگیرد. در این میان شاخصه های محله و کار کردهایی که محله به عنوان یک عرصه عمومی در شهرهای ایرانی ایفا می کند یکی از موضوعاتی است که در گرایش شهروندان برای حضور در عرصه های عمومی تاثیرات عمیق دارد.

از این رو مدیران شهری معتقدند رویکرد محله گرایی و ناحیه گرایی در کلان شهری نظیر تهران که بی رویه و خارج از چهار چوب استانداردهای شهری و شهرسازی و معماری گسترش پیدا کرده است قادر خواهد بود بسیاری از مشکلات در

اداره شهرها را از پیش رو بردارد. به اعتقاد این دسته از کارشناسان وجود ساختار سلسله مراتبی مدیریتی و برنامه ریزی متمرکز و عدم اعتقاد به تقسیم کار در ستاد مرکزی شهرداری و وجود قوانین و مقررات دیوان سالار و غیر مشارکتی موجب شده تا از سرمایه اجتماعی مردم ساکن و ذی نفع در محلات در توسعه شهری استفاده چندانی به عمل نیاید در صورتی که با تفویض اختیار به منطقه، ناحیه و محله راه حل بسیاری از مشکلات در همان سطح پیدا و ارائه خواهد شد. (www.ebtekarnews.com)

بنابراین پژوهش حاضر با رویکرد ذکر شده در پی بررسی و شناخت ظرفیت ها و پتانسیل های موجود در محله شکیب واقع در منطقه ۱۴ شهرداری تهران در ارتباط بامشارکت در مدیریت شهری می باشد.

پیشینه تحقیق

بررسی اجمالی پژوهش های انجام شده در زمینه مشارکت مؤید آن است که پیرامون مشارکت اجتماعی به ویژه مشارکت های مردمی در مدیریت شهری و اهمیت آن تحقیقاتی صورت گرفته است. به عنوان نمونه در کتاب بررسی الگوی مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها سعی شده است تا با معرفی تجربیات جهانی و محلی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری گامی سودمند در جهت افزایش آگاهی مدیران و برنامه ریزان شهری بردارد. (علوی تبار، ۱۳۷۹) یافته های تحقیق بررسی نگرش شهروندان از مشارکت در مدیریت شهری که بر روی یک نمونه ۳۷۰ نفری از ساکنین منطقه ۷ شهرداری تهران صورت گرفته است نشان می دهد در مجموع میزان مشارکت زنان بیشتر از مردان، افراد جوان بیشتر از افراد مسن، مجردین بیشتر از متاهلین و ساکنین قدیمی محله بیشتر از تازه واردین است. سایر نتایج تحقیق مذکور نیز حاکی از آن است که میزان رضایت پاسخگویان از خدمات شهری و نیز میزان تعلق اجتماعی آنان در حد ضعیف می باشد. (کلدی، ۱۳۸۱) بررسی میزان مشارکت اجتماعی شهروندان در اداره بهینه امور شهری منطقه ۱۷ شهرداری «تحقیق دیگری است که با

هدف اصلی دستیابی به شناخت بیشتر در زمینه مشارکت شهروندان در اداره شهرانجام شده و اهداف فرعی ذیل از آن قابل نتیجه‌گیری است:

الف - بررسی میزان تمایل شهروندان منطقه ۱۷ به مشارکت در اداره امور شهری در منطقه خود.

ب - بررسی زمینه‌های فرهنگی و هنجاری مشارکت.

ج - بررسی میزان امکان‌پذیری مشارکت در امور منطقه.

د - بررسی ویژگی‌های فردی و زمینه‌ای موثر بر مشارکت.

ه - ارائه الگوی مناسب جهت مشارکت شهروندان (مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران، ۱۳۸۲)

در مطالعه‌ای دیگر مشارکت محله‌ای با تاکید بر سرمایه اجتماعی محلات در جهت رسیدن به توسعه پایدار محله‌ای به بررسی نقش مشارکت مردم و توانمندسازی سرمایه اجتماعی در بهسازی سازمان فضایی محله می‌پردازد که در آن مواردی مثل احساس امنیت، دسترسی به وسایل حمل و نقل عمومی، امکان خرید آسان مایحتاج روزانه، وجود فضای سبز و... مورد بررسی قرار گرفته‌اند. (رحمتی، ۱۳۸۷) پژوهشی دیگر حاکی از آن است که مقوله مشارکت مردم در مدیریت شهری به حضور فعال و آگاهانه مردم نیاز دارد بنابراین باید به دنبال پیدا کردن راهی جهت تقویت نظام مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌سازی و رسیدن به اصل تمرکز زدایی بود. (امینی، ۱۳۸۳)

تئوری‌ها و نظریه‌ها

مبانی نظری تحقیق حاضر با توجه به دیدگاه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مشارکت و بر مبنای جغرافیای اجتماعی می‌باشد. دیدگاه روانشناختی مشارکت بر عوامل روانی و درونی تاکید دارد و مشهورترین و مهمترین نظریه‌ای که در این زمینه مطرح شده متعلق به آیزن و فیش باین می‌باشد که پژوهش‌های خود را در قالب نظریه کنش

موجه عرضه کرده اند. اصطلاح کنش موجه به این معنی است که اکثر رفتارها به این دلیل انجام می شود که مردم به نتایج اعمال خود فکر می کنند و برای حصول پاره ای نتایج و پرهیز از برخی دیگر دست به انتخاب منطقی می زنند. به این معنی که شخص به این امر توجه دارد که تا چه حد رفتارش مورد تایید یا توبیخ افراد یا گروه های خاص قرار خواهد گرفت. با بکارگیری این نظریه در تبیین مشارکت متغیرهای اصلی موثر بر میزان مشارکت مشخص می گردند که عبارتند از:

۱. اطلاعات فرد در مورد مشارکت
۲. تصور فرد از پیامدهای مشارکت
۳. تصور فرد از قضاوت های دیگران در مورد مشارکت
۴. انگیزه فرد برای برآوردن توقعات دیگران
۵. سوابق فرد در زمینه مشارکت. (علوی تبار، ۱۳۷۹: ۱۹)

هیگن در باب تئوری تغییر اجتماعی به دگرگونی در الگوهای جامعه پذیری در انواع شخصیت و سپس رفتار اجتماعی افراد اشاره می نماید که در نتیجه بر دگرگونی اجتماعی تاثیر می گذارد. به این ترتیب تفاوت در شخصیت، شکل گیری شخصیت و شرایط اجتماعی مؤثر بر آن اساس تئوری تغییر اجتماعی هیگن است. وی معتقد است که یک شخصیت خلاق نوآور تصور می کند که دنیا برای او ارزش قایل است بنابراین درصدد بر می آید اهمیت خود را برای محیط به اثبات برساند چنین شخصیتی از میزان بالای انگیزه همکاری و مشارکت آگاهانه و ارادی در تصمیم گیری ها برخوردار است. (کلدی، ۱۳۸۱: ۵-۴)

آرنتساین مشارکت شهروندان را بر حسب نردبانی با هشت پله، متناسب با حدود اختیارات تفویض برای مشارکت کنندگان تشریح کرد که نمایانگر سه سطح از شرکت است. (شکویی و حسینی، ۱۳۸۳: ۷۸) به نظر آرنتساین در پایین ترین سطح هیچ نیرویی یا قدرتی برای مشارکت وجود ندارد. در پلکان سوم که بحث آگاهی و اطلاع رسانی از فرایند تصمیم گیری است و بازتاب مردم در این قسمت اهمیت زیادی دارد. پلکان

چهارم مشورت و مشاوره است که قبل از اجرا با نظر سنجی از نظرات شهروندان مطلع می شویم ولی اگر جنبه صوری داشته باشد نظرات زیاد جدی قلمداد نمی شود. مشارکت در تصمیم گیری سطحی است که مشارکت در آن ارتقاء یافته و شهروندان نتیجه مشارکت خود را لمس می کنند که در تصمیم گیری از نظرات آن استفاده می شود. به قدرت خود در مشارکت پی می برند و همانطور که در نردبان آرنستاین آمده تصمیمات مردم و مشارکت آنها در امور اجرایی به نوعی کنترل کامل منجر می شود که می توان از آن بنام کنترل اجتماعی نام برد. (لطیفی، ۱۳۸۷: ۳۰)

نظریه برنامه ریزی ارتباطی نشان می دهد بسیاری از تصمیمات در فضای ارتباطات شکل گرفته و نقش استدلال ها و تحلیل های علمی از جایگاه بالایی برخوردار است. در این برنامه ریزی صحت، دقت آمارها و اطلاعات اهمیت زیادی دارد. یکی از اصول حاکم بر ارتباط سازنده به اطلاعات دقیق و صحیح است. در غیر این صورت شرکت کنندگان به سرعت نسبت به ارائه کنندگان اطلاعات بی اعتماد شده و عمل ارتباطی مخدوش می شود. (شکویی و حسینی، ۸۷: ۳۷)

برنامه ریزی غیر اقلیدسی نظریه ای است در راه استقلال برنامه ریزی از مدل های مهندسی و رهاندن آن از نظم های محض عقلانی، این نظریه بر درک تازه ای از زمان و فضا استوار است و می خواهد با تعریف جدیدی از این دو مقوله خود را از شیوه اقلیدسی جدا کند.

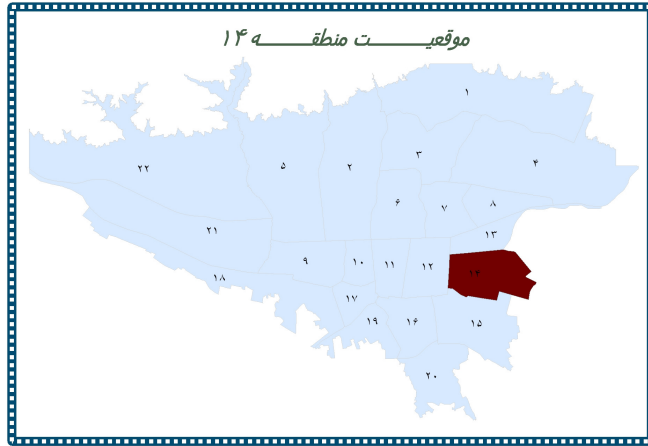
برنامه ریزی غیر اقلیدسی مبتنی بر زمان واقعی و فضای محلی پنج ویژگی دارد: هنجاری، نوآوری، سیاسی، بده بستانی و بر یادگیری اجتماعی استوار است و از نقد و تفسیر استقبال می کند. اشتباه را می پذیرد و در صورت لزوم به بازنگری در راهبردها می پردازد.

از ویژگی های این برنامه ریزی این است که برای مردم جایگاه والایی در نظر می گیرد و به عدالت اجتماعی و برابری اعتقاد دارد و این ها همه در زمان واقعی و فضای محلی تحقق می یابد در زمان حال برنامه ریزی می کند تا آینده مطلوب را بسازد، برنامه ریزی غیر اقلیدسی به جای آنکه برنامه ریزی برای مردم باشد برنامه ریزی با مردم است. (فرید من، ۱۳۸۰: ۱۶-۱۵)

مشخصات محدوده مورد مطالعه

محله ۱۷ (شکیب) با ۸۳۹۹۶۲ مترمربع مساحت در منطقه ۴ شهرداری تهران واقع شده است. (شکل ۱ و ۲)

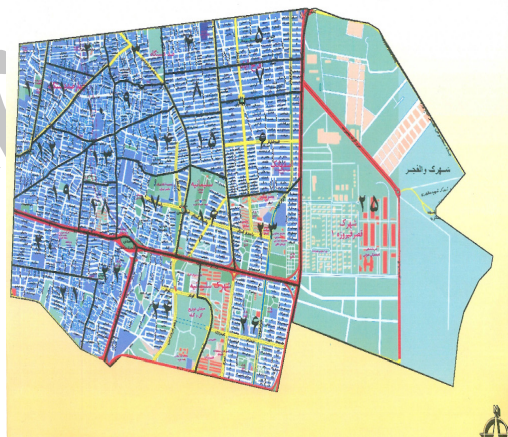
شکل ۱: موقعیت منطقه ۴ در شهر تهران

ماخذ: شهرداری منطقه ۴ تهران، ۱۳۸۹

شکل ۲: موقعیت محله ۱۷ (شکیب) در منطقه ۴

مرزیندی نهایی محلات منطقه ۴

ماخذ: شهرداری منطقه ۴ تهران، ۱۳۸۹

براساس اطلاعاتی که در سند توسعه راهبردی منطقه ۱۴ در سال ۸۹ موجود می باشد، جمعیت محله شکیب ۲۱۳۱۳ نفر ذکر شده که از این تعداد ۱۰۲۷۶ نفر زن و ۱۱۰۳۷ نفر مرد می باشند که از ویژگی های بارز آن درصد افراد باسواد محله می باشد که ۸۳٪ از افراد محله را شامل می شود و این نشان از سطح بالای فرهنگی محله دارد.

این محله شش مسجد و چهار حسینیه دارد که نشان دهنده بافت مذهبی محله است. شورایاری محله نیز با ده عضو در محله در حال فعالیت می باشد که برخی از اقدامات عمرانی و اجتماعی آن با همکاری شهرداری منطقه ۱۴ انجام شده است عبارتند از:

- ۱- احداث زمین چمن مصنوعی در کنار بوستان هفتم تیر به عنوان یک مکان ورزشی برای جوانان محله که مدیریت آن با شورایاری محله می باشد.
- ۲- اصلاح هندسی میدان آب موتور به علت تصادفاتی که در این مکان اتفاق می افتد.

۳- جدول سازی، آسفالت خیابان، معابر، کوچه ها.

- ۴- کمک به عمران مساجد در سطح محله از نظر مرمت و تعمیرات جزئی، تأسیسات گرمایی و سرمایی، رنگ آمیزی، سرویس بهداشتی
- ۵- اجرای برنامه های غنی سازی اوقات فراغت برای خانواده محله (در قالب تور گردشگری، کلاس های قرآن و احکام، ورزش در سطوح مختلف، اردوی زیارتی، تشکیل کارگاه های آموزشی)

۶- تشکیل شورای سلامت محله و پیگیری مشکلات مربوط به حوزه سلامت در محله

۷- شناسایی آسیب های اجتماعی شایع (اعتیاد، کودکان کار، زنان سرپرست خانوار...) در سطح محله و سعی در کنترل و مهار آسیب ها

در ادامه لازم به ذکر است که در منطقه ۱۴ برای هر محله سند توسعه راهبردی محله بصورت یکساله از طرف شهرداری براساس نیاز سنجی از اهالی محل که توسط شورایاری انجام می شود تنظیم شده که بعد از تصویب نهایی به امضای شورایاری محله

نیز رسانده می شود و متولی اجرایی آن، هم از نظر تأمین منابع مالی و هم منابع انسانی شهرداری منطقه می باشد و محله شکیب نیز از این امر مستثنی نمی باشد.

روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق پیمایشی می باشد. در این روش اطلاعات مورد نظر از یک جمعیت نمونه بصورت تصادفی گردآوری شده و نتایج به کل جامعه آماری تعمیم داده می شود. با توجه به نظریه کنش آیزن-فیش باین در تحقیق حاضر ویژگی های فردی (سن، جنس، تحصیلات، شغل و...)، اجتماعی (اطلاعات فرد در مورد مشارکت، پیامدهای مشارکت و...) به عنوان یک متغیر مستقل و تمایل به مشارکت شهروندان محله شکیب در امر مشارکت به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است.

شیوه گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر پرسشنامه است و حجم نمونه مورد نظر از طریق فرمول کوکران با ضریب اطمینان ۹۳ درصد و $t=1/85$ محاسبه شده و عدد ۱۹۶ بدست آمده که برای سهولت در محاسبات آماری از حجم نمونه ی ۲۰۰ تایی استفاده شده است. بعد از جمع آوری پرسش نامه ها اطلاعات گردآوری شده توسط نرم افزار SPSS مورد پردازش قرار گرفته و داده ها در قالب جداول توصیفی یک بعدی، دوبعدی و با آزمون های دو یا چند متغیره مناسب جهت بررسی فرضیه تحقیق ارائه شده اند و با استفاده از تکنیک تحلیلی SWOT عوامل تاثیر گذار داخلی و خارجی بر روی پتانسیل ها و ظرفیت های محله جهت مشارکت مورد بررسی و موقعیت محله در جدول مربوطه مشخص شد.

یافته های تحقیق

نتایج حاصله از یافته های توصیفی تحقیق حاکی از آن است که ۵۰ درصد پاسخ گوینان زن، ۵۹ درصد متأهل، حدود ۲۹ درصد افراد با سطح تحصیلات دیپلم و بالای دیپلم و ۴۷/۵ درصد راهنمایی می باشند و ۶۹ درصد شاغل و ۷۹ درصد اهل شهرهای

بزرگ و ۷۰/۵ درصد فارس هستند و ۶۲/۵ درصد سابقه سکونت کمتر از ده سال در محله دارند و میانگین سنی پاسخ گویان ۲۸/۳ سال می باشد. از نظر مالکیت نیز ۳۰ درصد در منازل شخصی و ۱۳ درصد در منازل پدري و ۵۸ درصد در منازل اجاره ای سکونت دارند. براساس جدول شماره ۱، شرکت در جلسات تصمیم گیری و با میانگین ۳/۶۹ بیشترین میزان و تمایل به کمک مالی به شهرداری با میانگین ۳/۰۸ کمترین میزان را در بین ابعاد مختلف مشارکت نشان می دهد.

جدول شماره ۱: توزیع درصد پاسخگویان بر حسب ابعاد مشارکت

ردیف	گویه	کاملا موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملا مخالف	میانگین	انحراف معیار
۱	تصمیم گیری در امور محله	۲۱,۰۰	۳۵,۰۰	۳۷,۰۰	۶,۰۰	۱,۰۰	۳,۶۹	۰,۹۰۴
۲	به عده گرفتن مسئولیتی برای بهبود اوضاع محله	۱۲,۵۰	۲۷,۰۰	۴۳,۵۰	۱۵,۰۰	۲,۰۰	۳,۳۳	۰,۹۴۶
۳	کمک مالی به شهرداری برای رفع مشکلات محله	۸,۵۰	۳۰,۰۰	۳۲,۵۰	۱۹,۰۰	۱۰,۰۰	۳,۰۸	۱,۱
۴	تشویق دیگران به مشارکت در امور	۱۳,۵۰	۳۲,۵۰	۳۶,۵۰	۱۵,۰۰	۲,۵۰	۳,۴۰	۰,۹۸۲

ماخذ: پژوهش میدانی ۱۳۸۹

جدول شماره ۲: توزیع درصد پاسخگویان برحسب معنی و مفهوم مشارکت

ردیف	گویه	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	میانگین	انحراف معیار
۱	اظهار نظر و ارائه کمک فکری در مورد مسائل شهری	۱۲,۰۰	۳۶,۰۰	۳۶,۰۰	۱۴,۰۰	۲,۰۰	۳,۴۲	۰,۹۴
۲	تصمیم گیری در مورد مسائل شهری	۹,۰۰	۴۲,۰۰	۳۳,۰۰	۱۳,۰۰	۲,۰۰	۳,۴۲	۰,۹۲
۳	مساعدت و کمک مالی	۹,۰۰	۲۳,۰۰	۳۷,۰۰	۲۲,۰۰	۸,۰۰	۳,۰۳	۱,۰۸
۴	تامین نیروی انسانی برای کمک به انجام پروژه های شهری	۱۳,۰۰	۳۶,۰۰	۳۶,۰۰	۱۲,۰۰	۲,۰۰	۳,۴۷	۰,۹۳
۵	شرکت در انتخابات شوراها	۴,۰۰	۲۶,۰۰	۴۳,۰۰	۱۹,۰۰	۲,۰۰	۳,۲۳	۰,۹۳
۶	نامزدی در انتخابات شوراها	۸,۰۰	۲۶,۰۰	۴۳,۰۰	۱۸,۰۰	۴,۰۰	۳,۱۸	۰,۹۶
۷	پرداخت به موقع عوارض	۱۱,۰۰	۳۶,۰۰	۳۴,۰۰	۱۴,۰۰	۴,۰۰	۳,۳۶	۰,۹۹
۸	رعایت قوانین و مقررات	۱۵,۰۰	۳۶,۰۰	۲۹,۰۰	۱۴,۰۰	۵,۰۰	۳,۴۳	۱,۰۶

ماخذ: پژوهش میدانی ۱۳۸۹

همانطور که جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، بر اساس میانگین آنچه بیش از همه مفهوم مشارکت را به ذهن افراد متبادر می‌سازد مشارکت به معنی تامین نیروی انسانی برای کمک به انجام پروژه های شهری می باشد. و پس از آن مشارکت به معنی اظهار نظر و ارائه کمک فکری و تصمیم گیری در مورد مسائل شهری و رعایت قوانین و مقررات می باشد از طرف دیگر مشارکت به معنی کمک مالی به شهرداری کمتر از سایر گویه ها نزد پاسخگویان معنی دار است.

جدول شماره ۳: توزیع درصد پاسخگویان برحسب ارزیابی از پیامدهای مشارکت

ردیف	گویه	کاملا موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملا مخالف	میانگین	انحراف معیار
۱	باعث کسب احترام و موقعیت بهتری شود	۱۵,۰۰	۲۶,۰۰	۴۴,۰۰	۱۳,۰۰	۲,۰۰	۳,۳۹	۰,۹۶
۲	امکان اصلاح امور و خدمت به مردم فراهم می شود	۱۶,۰۰	۳۴,۵۰	۳۷,۵۰	۱۰,۵۰	۱,۵۰	۳,۵۳	۰,۹۴
۳	باعث بهتر شدن اوضاع شهر و منطقه و محله می شود	۱۶,۰۰	۲۹,۰۰	۴۲,۰۰	۱۲,۰۰	۱,۰۰	۳,۴۷	۰,۹۴
۴	موجب اتلاف وقت می شود.	۹,۰۰	۲۵,۰۰	۴۱,۵۰	۱۷,۰۰	۷,۵۰	۳,۱۱	۱,۰۴
۵	موجب بروز دردسر برای افراد می شود.	۵,۵۰	۲۹,۵۰	۴۰,۰۰	۱۹,۰۰	۶,۰۰	۳,۱۰	۰,۹۷
۶	سبب وفاق و همدلی بین ساکنین محله می گردد	۴,۵۰	۱۲,۰۰	۳۹,۵۰	۳۰,۰۰	۱۴,۰۰	۲,۶۳	۱,۰۱

ماخذ: پژوهش میدانی ۱۳۸۹

براساس مندرجات جدول شماره ۳، ارزیابی پاسخگویان در کل نسبت به پیامدهای مشارکت (هزینه‌ها و منفعت‌ها) مثبت می‌باشد. که در بین ابعاد این ارزیابی، میانگین فراهم آوردن امکان اصلاح امور و خدمت به مردم و بهتر شدن اوضاع بیش‌تر از بقیه موارد بوده و اینکه مشارکت در امور محله سبب وفاق و همدلی می‌شود دارای پایین‌ترین میانگین می‌باشد

جدول شماره ۴: توزیع نسبی پاسخگویان برحسب سابقه مشارکت

دیف	گویه	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	میانگین	انحراف معیار
۱	شرکت فعال در طرح های ارائه شده از سوی شهرداری	۱۴,۰۰	۲۴,۵۰	۴۶,۰۰	۱۴,۰۰	۲,۰۰	۳,۳۴	۰,۹۵
۲	شرکت فعال در مراسم های مذهبی	۱۴,۰۰	۲۵,۵۰	۳۹,۰۰	۱۹,۵۰	۲,۰۰	۳,۳۰	۱,۰۰
۳	شرکت فعال در فعالیت های علمی - فرهنگی - هنری	۱۱,۵۰	۲۶,۰۰	۴۵,۵۰	۱۴,۵۰	۲,۵۰	۳,۳۰	۰,۹۴
۴	شرکت فعال در انجمن ها و مجامع صنفی شرکت فعال	۵,۰۰	۱۹,۰۰	۴۷,۵۰	۲۷,۰۰	۱,۵۰	۲,۹۹	۰,۸۵
۵	شرکت فعال در امور خیره و عام المنفعه شرکت فعال	۸,۵۰	۲۸,۰۰	۴۲,۰۰	۱۸,۰۰	۳,۵۰	۳,۲۰	۰,۹۵
۶	شرکت فعال در پایگاه های بسیج شرکت فعال	۱۲,۵۰	۲۴,۰۰	۴۰,۵۰	۱۸,۰۰	۵,۰۰	۳,۲۱	۱,۰۴

ماخذ: پژوهش میدانی ۱۳۸۹

بر اساس آنچه در جدول شماره ۴ منعکس شده است در مجموع سابقه مشارکت پاسخگویان در فعالیت های مشارکتی خوب ارزیابی می شود. در میان انواع فعالیت های مشارکتی ذکر شده در جدول مذکور شرکت در طرح های ارائه شده از سوی شهرداری بیشترین میانگین (۳/۳۴) و پس از آن فعالیت در مراسم مذهبی و هیئت ها و شرکت در فعالیت های علمی - فرهنگی - هنری قرار دارند. از طرف دیگر فعالیت های نظیر شرکت در انجمن ها و مجامع صنفی کمترین میانگین (۲/۹۹) را نشان می دهد.

جدول شماره ۵: توزیع نسبی پاسخگویان برحسب احساس تعلق

دیف	گویه	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	میانگین	انحراف معیار
۱	علاقمند به سکونت در محله	۲۰,۵۰	۳۶,۵۰	۲۹,۵۰	۱۱,۰	۲,۵۰	۳,۱۲	۱,۰۱
۲	علاقمند به پیگیری مسائل و مشکلات موجود در محله	۱۰,۵۰	۲۵,۵۰	۴۳,۵۰	۱۹,۵	۱,۰۰	۳,۲۵	۰,۹۲
۳	تغییر محل زندگی	۴,۰۰	۲۲,۰۰	۳۰,۰۰	۳۱,۰	۱۳	۲,۷۳	۱,۰۷
۴	حساس به حفظ اموال و نظافت محله	۱۵,۰۰	۳۳,۰۰	۳۵,۰۰	۱۱,۵	۵,۵۰	۳,۴۱	۱,۰۵

ماخذ: پژوهش میدانی ۱۳۸۹

طبق جدول ۵ کسانی که به محله خود علاقه دارند میانگین ۳/۶۲ را دارا هستند که رقمی قابل توجه است. و عده ای که حاضرند محل زندگی خود را تغییر دهند کم می باشد.

جدول شماره ۶: توزیع نسبی پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از نحوه ی عملکرد شهرداری

دیف	گویه	خیلی زیاد	زیاد	کم	خیلی کم	میانگین	انحراف معیار
۱	رضایت از وضعیت جمع آوری زباله	۱۲,۵۰	۳۲,۰۰	۲۲,۰۰	۴,۵۰	۳,۲۶	۱,۰۸
۲	رضایت از توسعه و نگهداری فضای سبز	۱۳,۵۰	۲۹,۵۰	۲۴,۵۰	۳,۰۰	۳,۲۶	۱,۰۷
۳	رضایت از ارائه خدمات فرهنگی - آموزشی - ورزشی	۱۰,۵۰	۲۷,۰۰	۲۸,۰۰	۵,۰۰	۳,۱۰	۱,۰۸
۴	رضایت از نحوه دریافت عوارض و مالیات ها	۵,۵۰	۱۶,۵۰	۲۸,۰۰	۱۵,۵۰	۲,۶۹	۱,۰۹
۵	رضایت از رسیدگی به شکایات	۸,۵۰	۱۵,۰۰	۳۵,۵	۸,۵۰	۲,۸۰	۱,۰۷
۶	رضایت از ارائه خدمات شهرسازی	۹,۵۰	۲۰,۵۰	۲۷,۵۰	۷,۰۰	۲,۹۸	۱,۰۷
۷	رضایت از نحوه برخورد و عملکرد کارکنان شهرداری	۷,۵۰	۲۳,۰۰	۲۶,۰۰	۶,۵۰	۲,۹۹	۱,۰۳
	جمع	۹/۶۰	۲۴	۲۷/۰۸	۷/۰۵	۳/۰۲	۱/۰۸

ماخذ: پژوهش میدانی ۱۳۸۹

ارقام جدول شماره ۶ بیانگر آن است که تنها ۹/۶ درصد از جمعیت مورد مطالعه رضایت خیلی زیادی از عملکرد شهرداری داشته‌اند، ۲۴ درصد رضایت در حد زیاد و ۲۷/۰۸ درصد رضایت کم ۷/۰۵ رضایت خیلی کم از خدمات شهرداری ابراز کرده‌اند. در میان انواع مختلف خدمات و عملکردهای شهرداری، جمع‌آوری زباله، توسعه و نگهداری فضای سبز و ارائه خدمات فرهنگی - آموزشی موجب جلب رضایت مردم

شده‌اند و نحوه دریافت عوارض و مالیات ها و رسیدگی به شکایات کمترین میزان رضایت را موجب شده‌اند.

در بخش یافته های تحلیلی فرضیه تحقیق در قالب آزمونهای دو متغیره، سه متغیره با کنترل اثر متغیرهای واسط و چند متغیره براساس تحلیل رگرسیونی مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به آزمون t، و مقدار sig که از عدد ۰/۰۵ بزرگتر است بین متغیرهای فردی جنسیت، سن، تاهل، منشا جغرافیایی، قومیت و متغیر گرایش به مشارکت رابطه معنی داری وجود ندارد. ولی میانگین گرایش زنان به مشارکت (۱۷/۰۶) و مردان (۱۶/۹۳) و میانگین گرایش متاهلین به مشارکت (۱۷/۰۶) و مردان (۱۶/۹۳) می باشد و با توجه به پس آزمون Isd افرادی که بین سنین ۵۵ تا ۶۴ سال هستند و ساکنین شهرهای بزرگ گرایش به مشارکت بیشتری دارند.

براساس آزمون t و مقدار sig که از عدد ۰/۰۵ کوچکتر است بین متغیرهای فردی تحصیلات، شغل، سابقه سکونت در محله و متغیرهای اجتماعی معنی و مفهوم مشارکت، پیامدهای مشارکت، سابقه مشارکت، احساس تعلق به محل و رضایت از نحوه عملکرد شهرداری و گرایش به مشارکت رابطه معنی داری وجود دارد. یافته های تحلیلی بر اساس تکنیک swot به شرح ذیل می باشد:

جدول شماره ۷: ماتریس ارزیابی نقاط قوت و ضعف ناشی از عوامل داخلی (IFE) جهت بررسی پتانسیل ها و

ظرفیت های محله شکیب

ردیف	نقاط قوت (S)	ضریب	وزن	رتبه
۱	بالا بودن درصد افراد با سواد	۳	۰/۰۱	۰/۰۳
۲	متناسب بودن میانگین خانوار	۳	۰/۰۱	۰/۰۳
۳	یکدست بودن جمعیت از نظر قومیت	۳	۰/۰۱	۰/۰۳
۴	جوان بودن جمعیت محله	۴	۰/۰۲	۰/۰۸
۵	بالا بودن درصد شاغلین محله	۳	۰/۰۱	۰/۰۳
۶	داشتن شناخت کافی از معنی و مفهوم مشارکت	۳	۰/۰۳	۰/۰۹
۷	داشتن تمایل برای حضور در جلسات بحث و گفتگو در امور محله	۴	۰/۰۴	۰/۱۶
۸	داشتن تمایل برای پذیرش مسئولیت برای بهبود اوضاع محله	۴	۰/۰۴	۰/۱۶
۹	مثبت بودن تصور آنها از دیگران در مورد مشارکت	۳	۰/۰۳	۰/۰۹
۱۰	شرکت فعال در فعالیت ها و مراسم های مذهبی	۳	۰/۰۲	۰/۰۶
۱۱	شرکت فعال در طرح های ارائه شده از سوی شهرداری	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۱۲	شرکت فعال در فعالیتهای علمی و فرهنگی - هنری	۳	۰/۰۲	۰/۰۶
۱۳	شرکت در امور خیریه و عام المنفعه	۳	۰/۰۲	۰/۰۶
۱۴	بالا بودن اعتماد اجتماعی ساکنین محل	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۱۵	اعتقاد به تاثیر گذار بودن بر تصمیمات مسئولین شهری	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۱۶	احساس تعلق به محل سکونت	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۱۷	حساس بودن به حفظ اموال و نظافت محله	۳	۰/۰۲	۰/۰۶
۱۸	علاقه به پیگیری مسائل و مشکلات موجود در محله	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۱۹	داشتن شبکه روابط اجتماعی قوی با همسایگان	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۲۰	داشتن آمادگی فرهنگی برای مشارکت در امور	۴	۰/۰۱	۰/۰۴
۲۱	رضایت نسبی از عملکرد شهرداری منطقه	۳	۰/۰۲	۰/۰۶
۲۲	وجود فضای سبز مناسب برای ارائه خدمات فرهنگی، آموزشی، ورزشی	۴	۰/۰۱	۰/۰۴
۲۳	وجود سرای محله شکیب و تشکیل شورای سلامت برای رسیدگی به مسائل و مشکلات محله	۴	۰/۰۲	۰/۰۸
۲۴	وجود شورایی در محله	۴	۰/۰۳	۰/۱۲
۲۵	وجود مساجد و پایگاههای مذهبی فراوان	۴	۰/۰۲	۰/۰۸
۲۶	وجود مراکز فرهنگی و هنری (خانه فرهنگ، کتابخانه)	۳	۰/۰۱	۰/۰۳
۲۷	کم سابقه بودن افراد ساکن در محل	۲	۰/۰۲	۰/۰۴
۲۸	اجاره نشین بودن حدود ۵۰ درصد از اهالی محل	۲	۰/۰۱	۰/۰۲
۲۹	پایین بودن سطح اقتصادی و درآمد خانوار	۲	۰/۰۳	۰/۰۶
۳۰	عدم تمایل افراد برای کمک مالی به شهرداری	۲	۰/۰۲	۰/۰۴
۳۱	نداشتن وقت کافی جهت مشارکت	۱	۰/۰۳	۰/۰۳
۳۲	عدم شرکت فعال در انجمن ها و مجامع صنفی	۲	۰/۰۲	۰/۰۴
۳۳	عدم خود باوری در رابطه با تغییر در شرایط و امورات زندگی	۱	۰/۰۴	۰/۰۴
۳۴	استفاده ابزاری بعضی از افراد از مشارکت برای رسیدن به اهداف شخصی	۱	۰/۰۴	۰/۰۴
۳۵	نداشتن انگیزه کافی برای شرکت در انتخابات شورایی ها	۱	۰/۰۶	۰/۰۶

۰/۰۴	۰/۰۴	۱	عملکرد ضعیف شوراباری محله	۳۶
۰/۰۶	۰/۰۳	۲	عدم اطلاع اکثر ساکنین محله از وجود سرای محله	۳۷
۰/۰۴	۰/۰۴	۱	عدم اطلاع از وجود شورایی به نام سلامت محله	۳۸
۰/۰۴	۰/۰۴	۱	نبودن سازمان های غیر دولتی فعال در محله	۳۹
۲/۶۶	۱	۱۱۱		جمع

جدول شماره ۸: ماتریس ارزیابی فرصت ها و تهدیدهای ناشی از عوامل بیرونی (EFE) جهت بررسی

پتانسیل ها و ظرفیت های محله

رتبه	وزن	ضریب	فرصت ها	ردیف
۰/۱۶	۰/۰۴	۴	تغییر رویکرد شهرداری تهران از سیاست تمرکزگرایی به سیاست تمرکز زدایی	۱
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	توجه به عدالت و تأمین حقوق شهروندان	۲
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	توسعه زیر ساخت های شهر الکترونیک	۳
۰/۰۶	۰/۰۲	۳	توسعه کاربرد فناوری نوین در حوزه های مختلف	۴
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	توسعه مشارکت مردم در اداره امور محله	۵
۰/۰۹	۰/۰۳	۳	کمک به عمران و تجهیز مساجد-مدارس و مراکز فرهنگی	۶
۰/۰۶	۰/۰۲	۳	اجرای برنامه های غنی سازی اوقات فراغت توسط منطقه	۷
۰/۰۶	۰/۰۲	۳	اجرای برنامه در مناسبت های خاص با کمک اهالی محله توسط منطقه	۸
۰/۰۹	۰/۰۳	۳	تشکیل و توسعه ساختارهای اجتماعی در محله مثل شهرداران خانواده-شهرداران مدرسه و... توسط منطقه	۹
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	شناسایی افراد صاحب نظر و نخبه در محله توسط منطقه	۱۰
۰/۰۶	۰/۰۲	۳	شناسایی و فعال نمودن سلامت یاران در انجام برنامه های آموزشی و بهداشتی در سطح محل توسط منطقه	۱۱
۰/۰۳	۰/۰۱	۳	گسترش فعالیت بانوان در سطح محله و کمک به رشد اجتماعی بانوان توسط منطقه	۱۲
۰/۰۸	۰/۰۲	۴	توسعه فرایند کارآفرینی در محله از طریق تعامل با استعدادهای برتر توسط منطقه	۱۳
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	شناسایی آسیب های اجتماعی شایع در محله مثل (اعتیاد، کودکان کار...) و سعی در کنترل و مهار آسیب ها توسط منطقه	۱۴
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	وجود مساجد و پایگاه های مذهبی فراوان در منطقه	۱۵
۰/۰۹	۰/۰۳	۳	وجود فرهنگسرا در منطقه	۱۶
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	وجود سراهای محله به عنوان پلی ارتباطی بین محلات و شهرداری منطقه	۱۷
۰/۱۲	۰/۰۳	۴	وجود شوراباری محل برای ارتباط مؤثر ساکنین محله با شورای اسلامی شهر و شهرداری تهران	۱۸
۰/۰۳	۰/۰۱	۳	وجود فضای سبز مناسب در منطقه برای برگزاری سامانه های فرهنگی-تفریحی	۱۹
۰/۰۸	۰/۰۲	۴	بالا بودن ضریب فرهنگی شهروندان منطقه ۱۴	۲۰

ادامه جدول شماره (۸)

رتبه	وزن	ضریب	تهدیدها	ردیف
۰/۰۴	۰/۰۴	۱	عدم اعتماد مردم به مسئولین شهری	۱
۰/۰۳	۰/۰۳	۱	وجود افراد سودجو و منفعت طلب در راس امور شهری	۲
۰/۰۶	۰/۰۳	۲	عدم دسترسی آسان به مسئولین شهری	۳
۰/۰۶	۰/۰۳	۲	عدم رعایت عدالت و تأمین حقوق شهروندی	۴
۰/۰۴	۰/۰۲	۲	نبود سازماندهی و زیر ساخت های ارتباطی	۵
۰/۰۴	۰/۰۴	۱	بدبینی و مساعد نبودن نظر مردم نسبت به فعالیت های مسئولین قبلی	۶

۰/۰۶	۰/۰۳	۲	عدم رضایت از عملکرد مسئولین در شهرداری منطقه	۷
۰/۰۳	۰/۰۳	۱	عدم مسئولیت پذیری و پیگیری نامناسب مسئولین منطقه	۸
۰/۰۳	۰/۰۳	۱	کمبود سازمان های غیر دولتی و نهادهای مردمی در منطقه	۹
۰/۰۲	۰/۰۲	۱	نفوذ افراد نامناسب و ناکارآمد در شوراییاری ها	۱۰
۰/۰۳	۰/۰۳	۲	تعامل ضعیف بین ساکنین محل و اعضای شوراییاری	۱۱
۰/۰۴	۰/۰۲	۲	عدم اطلاع رسانی به موقع و صحیح در رابطه با فعالیت های انجام شده و در حال انجام شهرداری	۱۲
۰/۰۶	۰/۰۳	۲	عدم فرهنگ سازی و آموزش کافی به شهروندان در رابطه با ابعاد و پیادهای مشارکت در محله	۱۳
۰/۰۴	۰/۰۲	۲	وجود افراد غیر بومی و مهاجر و نداشتن احساس تعلق به محل	۱۴
۰/۰۶	۰/۰۳	۲	عدم علاقه و مسئولیت پذیری مردم محلات اطراف	۱۵
۰/۰۲	۰/۰۲	۱	عدم خودباوری مردم در رابطه با تاثیر گذاری در تصمیم گیری و مدیریت شهری	۱۶
۰/۰۲	۰/۰۲	۱	درگیری مردم با مشکلات روزمره و کمبود وقت	۱۷
۰/۰۲	۰/۰۲	۱	عدم وجود اتفاق نظر و تفاهم بین افراد	۱۸
۲/۵۵	۱	۹۸		جمع

جدول شماره ۹: SWOT ارزیابی عوامل داخلی و خارجی جهت بررسی پتانسیل ها و ظرفیت های محله

WO	SO A *
WT	ST

So = تهاجمی

WO = محافظه کارانه

St = رقابتی

Wt = تدافعی

با توجه به اعداد ۲/۶۶ و ۲/۵۵ که از جداول ۷ و ۸ به دست آمده و نشان دهنده مجموع رتبه ارزیابی عوامل داخلی و خارجی می باشد نقطه A (محله شکب) در منطقه استراتژی تهاجمی قرار می گیرد بنابراین موقعیت پروژه از نظر تحلیل SWOT قابل توسعه ارزیابی می شود.

نتیجه گیری

نتایج حاصل از یافته های توصیفی تحقیق در مورد متغیرهای فردی و زمینه ای حاکی از آن است که میزان تمایل به مشارکت زنان بیشتر از مردان، میانسالان بیشتر از

جوانان، متأهلین بیشتر از مجردین است. و افرادی که از سطح تحصیلات بالاتری برخوردارند بیشتر از کم سوادان، شاغلین بیشتر از بیکاران، افرادی که اهل شهرهای بزرگ هستند بیشتر از شهرهای کوچک، اقوام ترک بیشتر از سایر اقوام و افرادی که سابقه سکونت کمتری در این محله دارند بیشتر از ساکنین قدیمی است بنابراین محله از نظر ویژگی های فردی دارای ظرفیت و پتانسیل بالایی برای مشارکت می باشد. در ارتباط با نوع مالکیت نتایج نشان دهنده تعداد بیشتر اجاره نشین ها نسبت به مالکین می باشد که امکان مهاجرت افراد از محله را افزایش می دهد ولی با توجه به بالا بودن احساس تعلق به محل این امکان ضعیف تر شده و جزء موارد مثبت برای افزایش مشارکت محسوب می شود.

یافته های توصیفی تحقیق در مورد متغیرهای اصلی مشارکت نشان می دهند در مجموع تمایل به مشارکت در امور شهری در بین ساکنین محله شکیب به عنوان متغیر وابسته تحقیق بیشتر از حد متوسط ارزیابی می شود و مردم به ابعادی از مشارکت که هزینه اقتصادی و اجتماعی کمتری برای آنها دربر دارد نسبت به ابعادی که هزینه بیشتری دارند مانند کمک مالی یا پذیرش مسئولیت، گرایش بیشتری دارند. در ارتباط با برداشت پاسخ گویان از معنی و مفهوم مشارکت می توان چنین نتیجه گرفت که مشارکت به معنی تأمین نیروی انسانی برای کمک به انجام پروژه های شهری دارای بیشترین میانگین و مشارکت به معنی مساعدت و کمک مالی پایین ترین مقدار را دارا می باشد. میزان شناخت پاسخ گویان در کل نسبت به پیامدهای مشارکت مثبت ارزیابی می شود. سابقه مشارکت پاسخگویان در فعالیت های مشارکتی در کل متوسط بالا می باشد و در مجموع صورت هایی از مشارکت که به انواع سنتی آن گرایش دارد و شرکت در مراسم های مذهبی و هیئت ها به علت مذهبی بودن بافت محله مقادیر بالا تری را نسبت به صورت های نوین مشارکت نشان می دهند. احساس تعلق به محل نیز در حد بالا ارزیابی شده و میزان رضایت پاسخگویان از عملکرد و خدمات شهری منطقه در حد متوسط می باشد.

نتایج حاصل از یافته های تحلیلی تحقیق نیز حاکی از آن است که بین متغیرهای اصلی معنی و مفهوم مشارکت، پیامدهای مشارکت، سابقه مشارکت، احساس تعلق به محل، رضایت شهروندان از خدمات و عملکرد شهرداری و متغیر وابسته گرایش به مشارکت رابطه معنی دار وجود دارد در نتیجه:

- هر اندازه شناخت افراد از مفهوم مشارکت بیشتر باشد گرایش به مشارکت بیشتر خواهد بود.

- هر اندازه ارزیابی افراد از پیامدهای مشارکت مثبت تر باشد گرایش به مشارکت افزایش می یابد.

- هر اندازه سابقه مشارکت افراد در امور مختلف بیشتر باشد میل و گرایش آنها به مشارکت بیشتر خواهد بود.

- هر اندازه فرد احساس تعلق بیشتری به محل سکونت خود داشته باشد گرایش وی به مشارکت افزایش خواهد یافت.

- هر اندازه رضایت شهروندان از خدمات و عملکرد شهرداری بیشتر باشد، گرایش آنها به مشارکت بیشتر خواهد بود.

در پایان با عنایت به یافته های توصیفی و تحلیلی این تحقیق و با توجه به تحلیل SWOT که نقطه بدست آمده را در منطقه SO یعنی تهاجمی نشان می دهد می توان نتیجه گرفت که محله شکیب از ظرفیت ها و پتانسیل مناسبی جهت مشارکت مردم در مدیریت بهینه شهری برخوردار است و این امر قابل توسعه نیز می باشد.

پیشنهادات

۱. رسیدن به وحدت دیدگاه و هماهنگی بین ارگان ها و سازمان ها، در اجرای نقش ها برای رسیدن به پاسخ مطلوب
۲. پذیرش مشارکت شهروندان توسط مسئولان نه به صورت امری گذرا، صوری و نمایشی، بلکه به صورت امری پایدار و مؤثر

- ۳- گسترش فعالیت های آموزشی و فرهنگی جهت آگاهی بخشی در زمینه مفهوم مشارکت و اهمیت آن در سطوح مختلف به ویژه برای کودکان و نوجوانان در سطح خانواده، مدرسه و ادارات.
- ۴- چاپ روزنامه های محلی با محوریت اطلاع رسانی از فعالیت های انجام شده و در حال انجام و برنامه های آینده شهرداری منطقه (برخوررداری، ۱۳۸۸، ۱۲۸-۱۲۷)
- ۵- گسترش مشارکت شهروندی با افزایش آگاهی های سیاسی شهروندی و بسط تعلق اجتماعی به شهر (نجات حسینی، ۱۳۸۰: ۱۵)
- ۶- افزایش اعتماد و ارتباط متقابل بین شهرداری و ساکنین محلات
- ۷- نظر خواهی مستقیم از مردم به هنگام تصمیم گیری های شهری مانند برنامه های عمرانی و... و اعمال نظر شهروندان
- ۸- تطابق هرچه بیشتر تصمیمات، برنامه ها و فعالیت های شهرداری با خواسته ها و مطالبات اصلی و مهم مردم
- ۹- توجه ویژه به شورایی ها و شناساندن این نهاد و وظایف آن به مردم.
- ۱۰- استفاده از حلقه های نظارتی مردمی جهت نظارت بر اجرای پروژه های شهر
- ۱۱- سازماندهی نظام پیشنهادها و شکایات در سطح محله مثل سامانه دریافت نظرات ۱۳۷ (مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران، ۱۳۸۲)
- ۱۲- ایجاد فرصت مناسب برای مشارکت تمامی افرادی که ذی نفع و ساکن در محله هستند (هانری ساتف، ۱۳۷۹: ۳۷)
- ۱۳- جلب مشارکت شهروندانی که از ساکنان قدیمی محل هستند به عنوان برجسته سازی هویت و جایگاه محله ای.
- ۱۴- به کارگیری نیروهای متخصص و مجرب محلات (رضایی و اصفهانی، ۱۳۸۸، ص ۲۱۰)

۱۵- استفاده از اماکنی هم چون مساجد، هیأت ها، حسینیه ها (جعفری وپورضا، ۱۳۸۸، ص ۳۷)

۱۶- "واگذاری بخشی از امور به نهادهای مردمی و سازمان های غیر دولتی

در پایان لازم به ذکر است جلب مشارکت مردم نیازمند به پیش فرض هایی است که بدون آنها چنین تلاشی با موفقیت مواجه نخواهد شد که از جمله این پیش فرض ها می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ۱- تغییر رویکرد سیاست نظام از تمرکز گرایی به سیاست تمرکز زدایی
- ۲- توجه به عدالت و تأمین حقوق شهروندان
- ۳- اعتقاد راسخ مدیران و مقامات تاثیر گذار به مدیریت مشارکتی و پشتیبانی جدی از آن
- ۴- اعتقاد کارکنان به اثربخشی این نوع فعالیت ها
- ۵- توسعه زیر ساخت های شهر الکترونیک برای ارائه خدمات سریع و تعامل دو سویه با شهروندان

فهرست منابع

- ۱- امینی، فاطمه سادات (۱۳۸۳) نقش و جایگاه مشارکت های مردمی در ساختار مدیریت شهری ایران؛ دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی
- ۲- برخوردار، مهین (۱۳۸۷) "حقوق شهروندی، آموزش و مشارکت مدنی در سطح محله"، مجموعه مقالات همایش توسعه محله ای؛ جلد پنجم، انتشارات طرح نو
- ۳- برک پور، ناصر و ایرج اسدی (۱۳۸۸) مدیریت و حکمروایی شهری؛ تهران: انتشارات دانشگاه هنر، معاونت پژوهشی
- ۴- خسروی جعفری، مرجان و ابوالقاسم پوررضا (۱۳۸۷) "افزایش مشارکت شهروندان در راستای توسعه ی محله با استفاده از دیدگاه سیستماتیک"، مجموعه مقالات همایش توسعه محله ای؛ جلد پنجم، انتشارات طرح نو
- ۵- رحمتی، نورالدین (۱۳۸۶) توانمند سازی سرمایه اجتماعی با الگوی بهینه مشارکت محله ای به منظور بهسازی محله سرشور مشهد؛ دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده زمین شناسی
- ۶- رضایی، رحیم و گیتی صلاح اصفهانی (۱۳۸۷) "نگرش مشارکت شهروندان محلات ۱ و ۱۲ شهرداری تهران نسبت به مدیریت محله"، مجموعه مقالات همایش توسعه محله ای؛ جلد پنجم، انتشارات طرح نو
- ۷- ساتف، هنری (۱۳۷۹) "پژوهش های علمی مشارکتی"، ترجمه پانته آلطفی، فصلنامه مدیریت شهری؛ شماره دوم
- ۸- شکویی، حسین و سید علی حسینی (۱۳۸۳) "ساز و کار مشارکت شهروندان در تهیه طرح های توسعه شهری"، فصلنامه مدرس علوم انسانی؛ دوره هشتم، شماره یک
- ۹- شهرداری منطقه ۱۴ (۱۳۸۸) سند توسعه راهبردی منطقه ۱۴
- ۱۰- علوی تبار، علیرضا (۱۳۷۹) مشارکت در اداره امور شهرها؛ جلد اول، تهران: نشر سازمان شهرداری های کشور
- ۱۱- فریدمن، جان (۱۳۷۹) "به سوی برنامه ریزی غیر اقلیدسی"، ترجمه ناصر برک پور، فصلنامه مدیریت شهری؛ سال اول، شماره ۲
- ۱۲- کلدی، علیرضا (۱۳۸۱) "بررسی نگرش شهروندان از مشارکت در مدیریت شهری مطالعه ای در منطقه ۷ تهران"، فصلنامه جمعیت؛ شماره ۴۴
- ۱۳- لطیفی، غلامرضا (۱۳۸۷) مدیریت شهری؛ تهران: انتشارات مؤسسه فرهنگی، اطلاع رسانی و مطبوعاتی
- ۱۴- مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران (۱۳۸۲) "بررسی میزان مشارکت اجتماعی شهروندان در اداره بهینه امور شهری منطقه ۱۷ شهرداری تهران"؛ تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی
- ۱۵- نجات حسینی، سید محمود (۱۳۸۰) "جامعه مدرن، شهروندی و مشارکت"، فصلنامه مدیریت شهری؛ سال دوم، شماره ۵